



Fylkesmannen i Innlandet



**VEILEDNINGSHEFTE 2019**

## **Søknad om regionale miljøtilskudd for jordbruket i Hedmark og Oppland**

**Søknadsfrist 15. oktober 2019**

## OVERSIKT OVER TILTAK, SATSER OG SIDEHENVISNING

|                                                                                | Side                     |
|--------------------------------------------------------------------------------|--------------------------|
| <b>Søknadsinformasjon</b>                                                      | <b>4</b>                 |
| <b>Miljøtema kulturlandskap</b>                                                | <b>Foreløpige satser</b> |
| Drift av bratt areal                                                           | 7                        |
| Drift av bratt areal med helling 1:5 eller brattere                            | kr 110,- pr. dekar       |
| Drift av bratt areal med helling 1:3 eller brattere                            | kr 110,- pr. dekar       |
| Drift av beitelag                                                              | 7                        |
| Storfé og hest                                                                 | kr 43,- pr. dyr          |
| Sau og geit                                                                    | kr 19,- pr. dyr          |
| Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark                              | 8                        |
| Beiting                                                                        | kr 65,- pr. dekar        |
| <b>Miljøtema biologisk mangfold</b>                                            |                          |
| Slått av slåttemark eller slåttemyr                                            | 8                        |
| Svært viktig, viktig og lokalt viktig                                          | kr 900,- pr. dekar       |
| Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer                                       | 10                       |
| Slått                                                                          | kr 900,- pr. dekar       |
| Beite                                                                          | kr 130,- pr. dekar       |
| Soner for pollinerende insekter                                                | 11                       |
| Lav sats                                                                       | kr 5,- pr. meter         |
| Høy sats                                                                       | kr 10,- pr. meter        |
| <b>Miljøtema kulturminner og kulturmiljøer</b>                                 |                          |
| Drift av seter                                                                 | 13                       |
| Egen foredling/levering til meieri (minimum 6 uker drift)                      | kr 50 000,- pr. seter    |
| Skjøtsel av automatisk fredede kulturminner                                    | 14                       |
| Beite/slått                                                                    | kr 250,- pr. dekar       |
| Skjøtsel av automatisk fredede enkeltstående kulturminner                      | 14                       |
| Beite/slått                                                                    | kr 1000,- pr. stk.       |
| Skjøtsel av kulturhistoriske områder (= setervoller og dyrkingsfelt i fjellet) | 15                       |
| Skjøtsel av kulturhistoriske områder                                           | kr 105,- pr. dekar       |

## OVERSIKT OVER TILTAK, SATSER OG SIDEHENVISNING

| Miljøtema avrenning til vann                                                 |                         | Foreløpige satser  |  | Side |
|------------------------------------------------------------------------------|-------------------------|--------------------|--|------|
| Ingen jordarbeiding om høsten                                                | Prioriterte nedbørsfelt | Andre områder      |  | 17   |
| Svært stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 4)                                 | kr 225,- pr. dekar      | kr 205,- pr. dekar |  |      |
| Stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 3)                                       | kr 175,- pr. dekar      | kr 155,- pr. dekar |  |      |
| Middels erosjonsrisiko (erosjonsklasse 2)                                    | kr 100,- pr. dekar      | kr 80,- pr. dekar  |  |      |
| Liten erosjonsrisiko (erosjonsrisiko 1)                                      | kr 55,- pr. dekar       | kr 35,- pr. dekar  |  |      |
| Fangvekster                                                                  |                         |                    |  | 18   |
| Som underkultur                                                              | kr 70,- pr. dekar       | kr 70,- pr. dekar  |  |      |
| Sådd etter høsting                                                           | kr 150,- pr. dekar      | kr 150,- pr. dekar |  |      |
| Grasdekte vannveier og grasstriper i åker                                    |                         |                    |  | 19   |
| Grasdekt vannvei i åker (potet/ grønnsaker eller korn)                       | kr 15,- pr. meter       | kr 15,- pr. meter  |  |      |
| Grasstripe i åker (på tvers av fallet, i potet/grønnsaker eller korn)        | kr 8,- pr. meter        | kr 8,- pr. meter   |  |      |
| Grasdekte kantsoner i åker                                                   |                         |                    |  | 19   |
| Grasdekt kantsone (potet/grønnsaker eller korn)                              | kr 15,- pr. meter       | kr 15,- pr. meter  |  |      |
| Fangdam                                                                      |                         |                    |  | 20   |
| Fangdam (vedlikehold)                                                        | kr 400,- pr. dekar      | kr 400,- pr. dekar |  |      |
| <b>Miljøtema utslipp til luft (miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel )</b> |                         |                    |  |      |
| Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen                    | kr 50,- pr. dekar       |                    |  | 21   |
| Nedlegging eller nedfelling av husdyrgjødsel                                 | kr 60,- pr. dekar       |                    |  | 22   |
| Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding                               | kr 50,- pr. dekar       |                    |  | 22   |
| Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange                              | kr 45,- pr. dekar       |                    |  | 22   |
| <b>Miljøtema plantevern</b>                                                  |                         |                    |  |      |
| Ugrasharving i åker                                                          | kr 60,- pr. dekar       |                    |  | 23   |
| Ugrasbekjempelse i radkulturer                                               | kr 150,- pr. dekar      |                    |  | 23   |
| <b>Miljøtema miljøavtale</b>                                                 |                         |                    |  |      |
| Miljøavtale                                                                  | kr 50,- pr. dekar       |                    |  | 24   |

Forskriften om regionale miljøtilskudd i jordbruket finner du bakerst i veilederen og på [www.fylkesmannen.no/innlandet](http://www.fylkesmannen.no/innlandet)

## KORT OM REGIONALE MILJØTILSKUDD

De regionale miljøtilskuddene som gjelder for Hedmark og Oppland er bestemt gjennom [Regionalt miljøprogram \(RMP\) for Innlandet 2019-2022](#). Tilskuddene er valgt fra en meny av tilskuddsformål som er fastsatt i en nasjonal instruks. Vilåårene for hvert tilskudd er bestemt i «forskrift om regionale miljøtilskudd, Hedmark og Oppland» som du finner bakerst i veilederen. Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kultur- landskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og -minner, samt redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

## REGELVERK OG SKJØTSELSRÅD

Vilåårene for å få tilskudd er fullstendig beskrevet i forskriften. Denne veilederen utdyper hvordan en skal forstå vilåårene, definerer noen begreper nærmere og gir skjøtselsråd for de tilskuddene som gjelder biologisk mangfold og kulturminner og kulturmiljøer. Ut over de vilåårene som er satt, er grunnprinsippet for regelverket at forskriften stiller krav til **resultatet** av tiltakene, mens det er søkeren sitt ansvar **hvordan** tiltaket blir gjennomført.

## HVEM KAN SØKE?

Tilskudd kan gis til foretak som driver vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer og til beitelag som er registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret. Beitelag kan bare søke om tilskudd til «Drift av beitelag».

Foretak må søke om tilskudd i det fylket der tiltaket gjennomføres og på arealer foretaket disponerer i søknads-året.

Søker er ansvarlig for at vilåårene følges selv om det skjer endringer i eie- eller leieforhold for omsøkte arealer. Et eksempel er at dersom arealet skifter eier eller leier i løpet av vinteren og du har søkt om tilskudd til «ingen jordarbeiding om høsten», kan du få krav om tilbakebetaling dersom det brennes halm på arealet om våren.

### VIKTIGE DATOER

1. august – Søknadsomgangen åpner

15. oktober – Søknadsfrist

15. november – Søknadsfrist for beitelag

## LEVERE SØKNAD ETTER FRISTEN?

Det er mulig å levere søknaden inntil 20 virkedager etter søknadsfristen, men tilskuddet vil da reduseres med kr 1000,- pr. virkedag etter søknadsfristens utløp. Søknader levert senere enn 20 virkedager etter fristen skal avvises av kommunen. Etter søknad kan Fylkesmannen i særlige tilfeller innvilge dispensasjon fra søknadsfristen.



## HVORDAN SØKE?

Du søker elektronisk via søknadsportalen til Landbruksdirektoratet (lenken finner du via [www.landbruksdirektoratet.no](http://www.landbruksdirektoratet.no) under «Digitale tjenester» eller på hjemmesiden til Fylkesmannen). Her finner du også [bruksanvisning](#) med korte videoklipp fra forskjellige trinn i søknaden. Allerede fra 1. august kan du fylle ut søknaden.

### FORDELER VED Å SØKE ELEKTRONISK

- Du får ferdig utfylte opplysninger om foretaket
- Du får løpende beskjed om du har fylt ut skjemaet riktig
- Opplysningene blir kontrollert
- Du får kvittering på at søknaden er mottatt. Husk å sjekke meldingsboksen i Altinn!
- Opplysningene du legger inn kan kopieres til søknader senere år
- I Altinn kan du se når søknaden er behandlet



## GJØRE ENDRINGER I SØKNADEN

Før søknadsfristen har gått ut:

Du kan gjenåpne søknaden og legge til eller trekke ut tiltak. NB! Husk å sende inn søknaden på nytt etter du har gjort endringer og påse at du har fått kvittering i Altinn på at søknaden er sendt.

Etter at søknadsfristen har gått ut:

Du kan gjenåpne søknaden inntil 20 virkedager etter søknadsfristen, men gjenåpner du søknaden og sender den inn på nytt blir det automatisk et trekk på kr 1000,- pr. virkedag fra søknadsfristen og til du sender inn søknaden på nytt. Dersom du har «glemt» å søke på et tiltak, må du derfor vurdere om det lønner seg å gjenåpne søknaden.

Dersom du ønsker å trekke ut et tiltak du har søkt tilskudd til, for eksempel at du har jordarbeidet et areal du har søkt om tilskudd for utsatt jordarbeiding på, send melding til kommunen med kart over arealet/tiltaket du vil trekke ut. Etter at kommunen har varslet deg om kontroll er det for sent å trekke ut tiltak.

## PAPIRSØKNAD

Det er også mulig å søke på papir. Søknaden skal da sendes/leveres til kommunen. Kart med tiltakene må legges ved søknaden. Samme frister og regler gjelder for papirsøknad som for elektronisk søknad. Søknadsskjemaet finner du på [fylkesmannens hjemmeside](#) eller ved henvendelse til landbruksforvaltningen i kommunen.

## TILSKUDDSSATSER OG UTBETALING

Tilskuddssatsene er foreløpige og kan bli justert ut fra omfanget av søknader. Tilskuddet blir utbetalt i mars 2020.

SØK ELEKTRONISK  
F.O.M.  
1. AUGUST

SØKNADSFRIST:  
15. OKTOBER  
FOR FORETAK  
OG  
15. NOVEMBER FOR  
BEITELAG

## KARTFESTING AV TILTAK

Alle tiltakene må tegnes inn på kart, med unntak av «Drift av beitelag». Mange tilskuddsberettigede arealer vises som egne kartlag i det elektroniske søknadssystemet. Det gjør det enkelt å velge eller tegne inn areal du søker tilskudd til på dataskjermen. Arealet beregnes deretter automatisk. Landbruksdirektoratet har laget flere instruksjonsvideoer om hvordan du kan kartfeste tiltakene.

I 2019 vil det ikke være mulig å importere tiltak fra tidligere år når du søker elektronisk. Tiltakene må derfor tegnes inn i kart på nytt for søknadsomgangen 2019, selv om du har søkt på det samme arealet i tidligere søknadsomganger. Det vil igjen være mulig å importere tiltak fra foregående år fra og med søknadsomgangen 2020.

For tiltak under miljøtema «avrenning til vann» gjelder eget kart over prioriterte områder. Kartet vises i den elektroniske søknaden. Tilskudd til «beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark» gjelder innenfor «verdifulle kulturlandskap» som også ligger som et kartlag i søknadssystemet. Tilskudd til «miljøavtale» gjelder for areal innenfor de nedbørsfeltene som er nevnt i vilkårene for tiltaket.

## SØKER HAR ANSVAR FOR Å FYLLE UT SØKNADEN RIKTIG OG OVERHOLDE REGELVERK FOR JORDBRUKET – FEIL KAN FØRE TIL AVKORTING AV TILSKUDD

Det er du som søker som er ansvarlig for at opplysningene i søknaden er riktige. Hvis du har gitt feil opplysninger i søknaden som kunne ført til en urettmessig utbetaling av tilskudd til deg selv eller andre, skal kommunen alltid vurdere å avkorte tilskuddet. Dette kan skje i den løpende saksbehandlingen eller som følge av forhold kommunen oppdager senere eller under en kontroll.

Tilskuddet kan også bli avkortet dersom du driver eller har drevet i strid med annet regelverk for jordbruksvirksomhet. Det samme gjelder hvis du har brutt bestemmelser i forskrift om gjødslingsplanlegging eller ikke har ført journal over plantevernmidler som du har benyttet på arealene det søkes tilskudd for, samt dersom du bryter miljøkrav i forskriften om produksjonstilskudd. Hvis du ikke overholder frister som forvaltningen setter i samband med gjennomføring av en kontroll av foretaket, kan det også føre til avkorting. Kommunen gjennomfører stikkprøvekontroller av et utvalg av søknadene hvert år.

### DETTE ER NYE TILTAK I 2019

Hedmark og Oppland har nå et nytt, felles regionalt miljøprogram. For søknadsomgangen 2019 er det noen nye tiltak for ett av eller begge fylkene:

- Tilskudd til soner for pollinerende insekter (ny i begge fylker)
- Tilskudd til fangvekst sådd etter høsting (ny i Hedmark)
- Tilskudd til fangvekster sådd som underkultur (ny i begge fylker)
- Tilskudd til fangdam (ny i begge fylker)
- Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen (ny i Oppland)
- Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding (ny i Oppland)
- Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange (ny i Oppland)

Det er også endringer i en del av de gamle tiltakene. En av de viktige endringene er at det nå er et minstekrav på seks ukers drift for å få tilskudd til drift av seter. Endringene er beskrevet nærmere under hvert enkelt tiltak.

## LURER DU PÅ NOE OG TRENGER VEILEDNING?

Ta kontakt med landbruksforvaltningen i kommunen dersom du har spørsmål om vilkårene for tilskudd eller trenger hjelp med å fylle ut søknaden.

Alle tiltakene du kan søke om er beskrevet i veilederen. Tiltakene er fordelt på miljøtema, og følger rekkefølgen de står i forskriften. Forskrift og veileder må sees under ett.

## MILJØTEMA KULTURLANDSKAP

Formålet med tiltakene under miljøtemaet kulturlandskap er å ivareta jordbrukets kulturlandskap ut over det en oppnår gjennom de nasjonale ordningene. Tilskuddene bidrar til dels også til å opprettholde biologiske og kulturhistoriske verdier i jordbrukslandskapet.

### DRIFT AV BRATT AREAL

- For å stimulere til drift av bratte arealer og holde arealene i hevd og ivareta et åpent kulturlandskap.

Ordningen gjelder både eng- og åpenåkerarealer. Det kan gis tilskudd til drift av fulldyrka og overflatedyrka jord med hellingsgrad på 1:5 eller brattere for å ivareta kulturlandskapet. Med drift menes at arealet høstes (høsting kan skje også ved beiting). Dersom arealene blir høstet bare ved beiting, må beitingen om nødvendig suppleres med beitepussing eller annen skjøtsel for å opprettholde arealet som dyrka mark i aktiv drift. Tilskuddet gjelder ikke innmarksbeite.

| Søk på tiltak | Foreløpige satser  |
|---------------|--------------------|
| Helling 1:5   | kr 110,- pr. dekar |
| Helling 1:3   | kr 110,- pr. dekar |

### DRIFT AV BEITELAG

- For å stimulere til samarbeid om beiting med sikte på god utnyttelse av beiteressurser i utmark og effektivt tilsyn med minst mulig tap av dyr

Utmarksbeitene er en sentral ressurs for jordbruket i Innlandet, og beitebruken bidrar til å opprettholde et åpent og tilgjengelig landskap der det også finnes viktige kulturmiljøer og stort biologisk mangfold.

Tilskuddet blir gitt til organiserte beitelag der medlemmene samarbeider om slipp, tilsyn og sanking av dyr på utmarksbeite. Ordningen gjelder også for dyr som blir sluppet på utmarksbeite, men som holdes inne eller på innmarksbeite om natta. Tilskuddet utmåles pr. dyr som er sluppet på utmarksbeite.

#### Vilkår

- Beitelaget må være registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret
- Beitelaget må ha som hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite

| Søk på tiltak  | Foreløpige satser |
|----------------|-------------------|
| Storfe og hest | kr 43,- pr. dyr   |
| Småfe          | kr 19,- pr. dyr   |

#### BEITELAG - SØK ELEKTRONISK VIA ALTINN INNEN 15. NOVEMBER

Beitelaget må være registrert i Enhetsregisteret/Foretaksregisteret.

Informasjon om registrering kan fås ved henvendelse til Brønnøysundregisteret ([www.brreg.no/tlf.75007500](http://www.brreg.no/tlf.75007500)).

#### HVORDAN SER JEG OM INNMARKSBEITET LIGGER I ET VERDIFULLT KULTURLANDSKAP?

I den elektroniske søknaden vises «verdifulle kulturlandskap» som eget kartlag. Godkjent innmarksbeite vises også i grunnkartet når du søker elektronisk. Du ser også disse kartlagene i Gårdskart på nett.

#### BEITING AV VERDIFULLE JORDBRUKSLANDSKAP I INNMARK

- For å stimulere til beiting i verdifulle jordbrukslandskap for å holde arealene i hevd, samt bevare et jordbrukspreget og åpent landskap

Innmarksbeitene er et svært viktig og til dels dominerende innslag i de fleste jordbrukslandskapene som har status som spesielt verdifulle i Innlandet. Det er viktig at arealene ikke gror igjen, både av hensyn til visuell opplevelse og for å holde kulturminner synlige og bidra til ivaretagelse av naturmangfoldet.

Det kan gis tilskudd til innmarksbeiter innenfor verdifulle kulturlandskap.

##### Vilkår

- Innmarksbeitene skal være registrert i kartdatabasen AR5 som innmarksbeite
- Innmarksbeitene skal ligge i områder som er registrert som verdifulle kulturlandskap i miljøbasen Naturbase
- Arealet må ha tilstrekkelig beitetrykk for å hindre gjengroing uten at dette medfører beite- eller tråkkskader. Det er ikke satt noe maksimums- eller minimumskrav til antall dyr per dekar.

| Søk på tiltak                                     | Foreløpig sats    |
|---------------------------------------------------|-------------------|
| Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark | kr 65,- pr. dekar |

## MILJØTEMA BIOLOGISK MANGFOLD

Formålet med tiltakene under biologisk mangfold er å ivareta utvalgte og trua naturtyper og biologisk verdifulle arealer i jordbruket.

Tilskuddene kan også virke positivt på landskapsopplevelse og synliggjøring av kulturminner og rester av tradisjonelle driftsformer.

## SLÅTT AV SLÅTTEMYR OG SLÅTTEMARK

- For å stimulere til slått av de utvalgte naturtypene slåttemyr og slåttemark for å ivareta eller forbedre naturtypen

Slåttemyr og slåttemark er trua naturtyper som er skapt av tidligere tiders jordbruk, men finnes nå bare som små rester som ikke kan opprettholdes uten spesielle virkemidler. Slåttemark og slåttemyr er blant de mest artsrike naturtypene vi har, og det biologiske mangfoldet på disse arealene krever aktiv skjøtsel og en ekstensiv driftsmåte uten gjødsling, kultivering eller liknende tiltak. Det innebærer også at disse arealene har begrenset produksjonsverdi i jordbruket.

Det gis tilskudd for slått av slåttemark eller slåttemyr som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret.

##### Vilkår

- Arealet skal være registrert som slåttemyr eller slåttemark i miljødatabasen Naturbase, og være vurdert til svært viktig, viktig eller lokalt viktig.  
*OBS! Krav om registrering i Naturbase er en innskjerping av vilkår i Oppland*
- Arealet skal ikke jordarbeides
- Arealet skal ikke gjødsles
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler



| Søk på tiltak                                             | Foreløpige satser  |
|-----------------------------------------------------------|--------------------|
| Slått av slåttemyr (svært viktig, viktig, lokalt viktig)  | kr 900,- pr. dekar |
| Slått av slåttemark (svært viktig, viktig, lokalt viktig) | kr 900,- pr. dekar |

### SKJØTSELSRÅD FOR SLÅTTEMARK OG SLÅTTEMYR

- Slått bør gjennomføres etter blomstring og etter at mange av plantene har satt frø, det vil gjerne si siste halvdel av juli eller i august. Ta hensyn til lokale tradisjoner for området og sesongvariasjoner i utvikling av vegetasjonen
- Slått bør fortrinnsvis skje med skjærende redskap som ljå, lett slåmaskin med kniv eller kantklipper med knivblad. Redskap som «pulveriserer» graset gjør det vanskelig å fjerne etterpå. Unngå bruk av tunge maskiner på bæresvak/fuktig mark
- Det kan være en fordel å slå kantene og andre mindre deler av enga etter at vegetasjonen har visnet ned. Det gir insekter og smådyr mulighet til å utnytte vegetasjonen til matsøk og formering utover ettersommeren
- Dersom noen få, større plantearter begynner å dominere og skygge ut de mindre, kan det være aktuelt å rydde/slå arealet en gang tidlig i sesongen for å begrense utbredelsen av de dominerende artene
- La graset ligge i 2-4 dager etter slått før graset fjernes, slik at frø får drysse ned på bakken. Graset kan også tørkes på hesjer
- Når høyet er tørt bør det fjernes fra slåttemarka for å unngå at det ligger igjen planterester som kan føre til en uønsket gjødslingseffekt. Rak grundig for å fjerne høy og mose, raking gjør også at frø kommer i bedre kontakt med jorda

#### ER SLÅTTEMARKA ELLER SLÅTTEMYRA REGISTRERT I NATURBASE?

Dersom arealet er registrert, vil dette vises i kartlaget «Naturtyper» i den elektroniske søknaden. Alternativt kan du finne ut om et område er registrert som slåttemyr eller slåttemark under kartlaget «Naturtyper» i Gårdskart på nett (utvalgte naturtyper har oransje farge). Det kan gis tilskudd til slåtte- myr og slåttemark i kategoriene svært viktig, viktig og lokalt viktig.

#### VIL DU GJØRE EN EKSTRA INNSATS FOR SLÅTTEMARKA?

Slått er det viktigste tiltaket for å ta vare på mangfoldet i slåttemarka, men det er andre tiltak man kan gjøre i tillegg:

- Lett beite på våren og høsten kan bidra til god skjøtsel av slåttemarka. Man må likevel ta hensyn til om det finnes arter, særlig de som er sjeldne eller trua, som er sårbare for beiting (særlig på våren, f.eks. orkideer). Særlig sau plukker ofte enkeltplanter som er spesielt smakelige eller næringsrike.
- Bevar artsrike veikanter slik at de ikke gror igjen med høye busker og trær. Artsrike veikanter og andre kantsoner fungerer som viktige korridorer for spredning av frø og pollen. Det er viktig å holde arealene i slåttemarka lysåpne ved å rydde bort skyggende vegetasjon i kantene.
- La det stå igjen selje, rogn og andre treslag som bærer frukt og bær i tilknytning til slåttemarka. Disse er viktige for insekter og fugler.

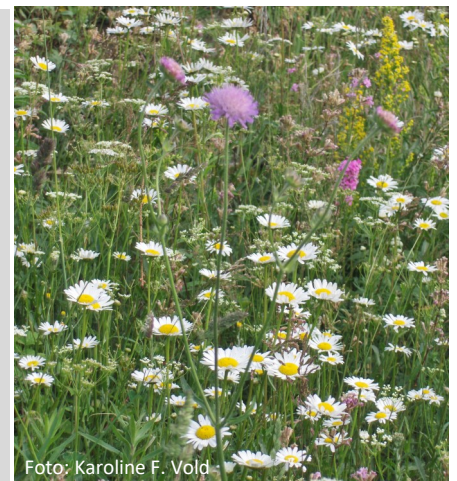


Foto: Karoline F. Vold

## SKJØTSEL AV BIOLOGISK VERDIFULLE AREALER

- For å stimulere til slått eller beite av arealer med særlig verdi for plante- og dyrelivet, opparbeidet gjennom tidligere tiders jordbruksdrift

En relativt stor del av innmarksbeitearealene (antakeligvis 5 – 10 %) i fylkene er kartlagt som biologisk verdifulle. Dette er arealer i ekstensiv drift med lite eller ingen gjødsling eller kultiveringstiltak. Det kan også være dyrka mark eller andre areal typer knyttet til jordbrukslandskapet med et biologisk mangfold som er avhengig av slått eller beite og liten påvirkning av moderne jordbruksmetoder. Slike arealer kan være utsatt for både å gå ut av bruk og endringer i driftsmåte. Tilskuddet skal både stimulere til at arealene fortsatt brukes aktivt og sikre at driften innrettes slik at naturverdiene opprettholdes.

Det kan gis tilskudd for slått eller beite av biologisk verdifulle arealer som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet blir ivaretatt eller forbedret.

Det kan gis tilskudd til skjøtsel av disse naturtypene (**OBS! Nye tilskuddsberettigede arealer i begge fylker**):

- Beiting av hagemark, naturbeitemark, beiteskog, fuktenger og småbiotoper.
- Slått av småbiotoper og artsrike veikanter.

### Vilkår

- Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase, og skal være klassifisert som viktig eller svært viktig for biologisk mangfold. Dette vises i kartlaget «naturtyper» i elektronisk søknad eller Gårdskart på nett **OBS! Krav om registrering i Naturbase er en innskjerping av vilkår i Oppland**
- Arealet skal ikke jordarbeides
- Arealet skal ikke gjødsles
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler

Du får opp en faktaboks der det står hvilken naturtype det er og om den er viktig/svært viktig hvis du klikker på den grønne kartfiguren i Gårdskart på nett etter å ha haket av kartlaget «naturtyper»

| Søk på tiltak | Foreløpige satser  |
|---------------|--------------------|
| Slått         | kr 900,- pr. dekar |
| Beiting       | kr 130,- pr. dekar |

### SKJØTSELSRÅD

Beiting av hagemark, naturbeitemark, beiteskog, fuktenger og småbiotoper

- Beitingen må tilpasses slik at kvalitetene ved naturtypene bevares. Kunnskap om hvordan området har vært skjøttet tidligere kan være et nyttig utgangspunkt (type beitedyr, beitepress, beiteperiode, rydding av beitet m.m.). Stort beitetrykk over lengre tid kan føre til mer dominans av grasarter og færre blomsterplanter
- Plasser foringsstasjon, saltsteiner, vanningskar og grunder med tanke på å unngå tråkkskader og å lokke dyra til å bruke hele området som skal beites
- Vær oppmerksom på at tilleggsforing og stor konsentrasjon av dyr i enkelte områder kan føre til at nærliggende arealer blir oppgjødslet og mindre artsrike
- I noen tilfeller kan det finnes sårbare/sjeldne arter som er følsomme for stort beitetrykk. Det kan være aktuelt å tilpasse skjøtselen for å ta vare på disse artene ved f.eks. å slippe dyra på beite senere eller begrense beiteperioden
- Oppslag av kratt og rotskudd («tenning») bør fjernes og arealet bør ikke tilsås med kulturvekster. Avfall etter rydding bør fjernes for å unngå uønsket gjødslingseffekt når det brytes ned
- Bevar variasjon av trær og busker og hold steingjerder, rydningsrøyser, gruspartier eller lignende åpne for å tilrettelegge for insekter. Variasjon i landskapet er viktig

Slått av småbiotoper og artsrike veikanter

- Skjøtselen må tilpasses slik at kvalitetene ved naturtypen bevares. Er det sårbare/sjeldne arter (enten planter eller insekter), kan det være aktuelt å tilpasse skjøtselen for å ta vare på disse
- Dominerende planter som hundekjeks, bringebær og andre busker bør ryddes bort tidlig i sesongen for å tappe dem for mest mulig næringsstoffer og begrense utbredelsen
- Det bør av hensyn til blomster og insekter ikke slås helt snaut
- Slått kan ellers med fordel følge samme skjøtselsråd som for slåttemarker, se forrige side

## SONER FOR POLLINERENDE INSEKTER

- For å bedre livsbetingelsene for ville pollinatorer i jordbrukslandskapet ved å ha et mangfold av vekster som kan øke tilgangen på næring for insektene

Ville pollinatorer som bier og humler er viktige for sin egen del og ved at de bidrar til bestøving av nyttevekster og naturlige blomsterplanter. I de intensivt drevne jordbruksområdene er arealene med naturlig, blomstrende vegetasjon sterkt redusert i moderne tid. Tilskuddet skal stimulere til å dyrke pollinatorvennlige vekster ved å kompensere for kostnader ved frøblandinger og arbeidet med å så til og skjøtte sonene.

Det kan gis tilskudd for å så og skjøtte soner med pollinatorvennlige frøblandinger på jordbruksareal. Det er ikke nødvendig å så sonene hvert år der det er sådd flerårige vekster. Denne sonen kan da skjøttes påfølgende år.

Tiltaket kan gjennomføres enten

- i kombinasjon med tiltakene grasdekte vannveier og grasstriper og grasdekt kantsone i åker (lav sats). Se s. 19 for mer informasjon om disse tiltakene

eller

- ved å etablere en egen stripe for pollinerende insekter. Bredden på stripen som etableres skal være minimum 2 meter (høy sats)

### Vilkår:

- Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen
- Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet
- Arealet det gis tilskudd for skal ikke være sprøytet med plantevernmidler
- Dersom du vil så/skjøtte sone for pollinerende insekter i kombinasjon med tiltakene grasdekte vannveier, grasstriper eller kantsoner i åker, skal bredden på stripen være lik bredden på grassonen



| Søk på tiltak                                                                             | Foreløpige satser |
|-------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------|
| Lav sats (dvs. etablering/skjøtsel av pollinatorvennlig sone i kombinasjon med grassoner) | kr 5,- pr. meter  |
| Høy sats (dvs. etablering/skjøtsel av pollinatorvennlig sone alene)                       | kr 10,- pr. meter |

### HVOR BRED SKAL STRIPA VÆRE?

I kombinasjon med grasdekte vannveier og grasstriper

- Minimum 6 meter (vannveier)
- Minimum 2 meter (grasstriper på tvers av fallet)

I kombinasjon med grasdekt kantsone

- Minimum 6 meter på fulldyrka jord

- Det skal i tillegg være minst 2 meter naturlig vegetasjonssone utenfor dyrka mark som grenser mot vassdrag, jf. krav i forskriften om produksjonstilskudd

### SKJØTSELSRÅD FOR SONER FOR POLLINERENDE INSEKTER

#### *Hvilke arealer egner seg?*

- Arealene som er best egnet for dette tiltaket er relativt tørre områder på næringsfattig jord.
- Legg gjerne stripen inntil åkerkanter, veier, steingjerder, naturlige vegetasjonsbelter eller andre linjedrag
- Anlegg stripen slik at den blir minst mulig påvirket av sprøyting med plantevernmidler og gjødsling av dyrka mark som ligger inntil stripen

#### *For flerårige striper:*

- Dersom arealet skal slås, må slått gjennomføres etter ferdig blomstring. La gjerne plantematerialet ligge i 2-3 dager etter slått for å sikre frøspredning, og fjern deretter plantematerialet fra arealet.
- La gjerne området bli beitet om høsten
- For å opprettholde god blomstring over flere år, kan det være nødvendig å vedlikeholde stripen ved å så inn frø der det trengs

#### *Hvilke frøblandinger kan anbefales?*

- Ved tilsåing skal det brukes frøblandinger som består av ulike arter med bred blomstringstid som gir blomstring og nektarproduksjon gjennom hele pollinatorsesongen
- Bruk av flerårige vekster er å foretrekke, slik at sonen som etableres kan ligge i flere år. Unngå likevel frøblandinger med flerårige vekster som ikke er naturlige i området og som kan spre seg og fortrenge stedegen vegetasjon.
- Det kan være vanskelig å finne egnede frøblandinger, så det kan være lurt å sjekke tilbudet hos flere ulike forhandlere før du handler inn

### GJØRE EN EKSTRA INNSATS FOR POLLINATORENE?

Naturlige kantsoner utenfor jordbruksarealene er også viktige leveområder for mange pollinerende insekter, og de bidrar til å knytte insektenes leveområder sammen. Skjøtsel av slike arealer vil derfor være like viktig som etablering og skjøtsel av nye vegetasjonssoner inne på jordbruksarealene, men er ikke omfattet av tilskuddsordningen. Aktuelle skjøtselstiltak kan være å rydde kratt og busker ved behov slik at lys slipper ned til urter og gras. Tenk variasjon og sett igjen busker og trær av ulike slag, alder og høyde. Selje og vier er spesielt viktige treslag som blomstrer tidlig om våren og er viktige for humler og bier. Et annet skjøtselstiltak kan være å slå eller beite arealet etter blomstring år om annet. Dersom det er behov for å så inn blomstrende arter bør frøet aller helst være av stedegent frø, og det må ikke inneholde fremmede arter.

Har man mulighet til å slå på egnede blomsterrike enger eller kantsoner, kan det være en god løsning å slå disse arealene sent i sesongen og spre høyet ut på de arealene der en ønsker å etablere ny, blomsterrik vegetasjon. Når graset tørker, vil frøene i denne plantemassen bli spredd ut på jorda under. Dette kan gjerne kombineres med innkjøpte frøblandinger av stedegent frø.

### NYSGJERRING PÅ SLÅTTEMARKER, NATURBEITEMARKER OG HVORDAN DU KAN DRIVE POLLINATORVENNLIG SKJØTSEL AV DISSE NATURTYPE

Det finnes mye informasjon i en veileder laget av Naturhistorisk museum. Du finner den på Fylkesmannens hjemmeside under «[Regionalt miljøprogram](#)», velg «Tilrettelegging for pollinerende insekter».



# MILJØTEMA KULTURMINNER OG KULTURMILJØER

Formålet med tiltak under kulturminner og kulturmiljøer er å holde synlige spor i landskapet etter tidligere tiders jordbruksdrift og bosetting, slik som gravminner og rydningsrøyser, samt å bidra til å opprettholde tradisjonelle driftsformer som seterdrift. Tilskuddene vil også virke positivt på landskapsopplevelse og stedsidentitet.

## DRIFT AV SETER

Formålet med tilskuddet er å stimulere til drift av seteranlegg.

Seterdrift med beitedyr bidrar til å holde arealer åpne, er gunstig for biologisk mangfold og er viktig for formidling av tradisjon og kulturarv. Deler av Innlandet er kjerneområder for aktiv seterdrift i Norge.

Med «seter» menes et produksjonssted for melk som bare er egnet for bruk i sommersesongen. Det må også kunne dokumenteres at stedet har en historikk for bruk som seter, dvs. et separat produksjonssted dit besetningen har vært flyttet til fra hovedbruket i sommersesongen for å utnytte arealene til fôrproduksjon og beite.

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Tilskuddet utmåles pr. seter, fordelt på antall foretak som har dyr på setra. Det vil si at dersom du er på ei fellesseter, fyller du ut antallet foretak som har produksjon på setra.

### Vilkår

- Produksjonsperioden skal vare minst seks uker per sesong *OBS! Nytt krav i Hedmark og Oppland.*
- Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra
- Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk eller 25 liter geitemelk i døgnet pr. seter.

| Søk på tiltak       | Foreløpige satser     |
|---------------------|-----------------------|
| Egen foredling      | kr 50 000,- pr. seter |
| Levering til meieri | kr 50 000,- pr. seter |



Foto: Stig Horsberg



## SKJØTSEL AV AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER OG ENKELTSTÅENDE AUTOMATISK FREDETE KULTURMINNER

- For å stimulere til skjøtsel av arealene rundt flere automatisk fredete kulturminner eller enkeltstående automatisk fredete kulturminner, for å holde de synlige i jordbrukets kulturlandskap.

Synlige kulturminner er viktige for opplevelse og forståelse av kulturlandskapet. Aktiv skjøtsel kan holde dem synlige og hindre at de forfaller og ødelegges. Du kan få tilskudd for å drive skjøtsel av vegetasjon på kulturminnet og nærområdet rundt det. Skjøtselen kan utføres ved å slå eller rydde arealet for høyere vegetasjon eller ved at det blir beitet.

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av automatisk fredete kulturminner som grenser til jordbruksarealer og til enkeltstående automatisk fredete kulturminner.

### Vilkår

- Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet
- Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden
- Ved beiting må antall beitedyr og beiteperioden tilpasses slik at vegetasjonen holdes lavvokst samtidig som kulturminnet ikke blir skadet av tråkk og liggeplasser

Tilskuddet som blir gitt per dekar (dvs. der det er flere kulturminner) kan gis for det arealet som er nødvendig å skjøtte for at kulturminnet skal være synlig

| Søk på                                               | Foreløpige satser  |
|------------------------------------------------------|--------------------|
| <b>Automatisk fredete kulturminner</b>               |                    |
| Beiting og slått                                     | kr 250,- pr. dekar |
| <b>Enkeltstående automatisk fredete kulturminner</b> |                    |
| Beiting og slått                                     | kr 1000,- pr. stk. |

### SKJØTSELSRÅD

- Det er viktig at vegetasjonen blir skjøttet på en slik måte at hovedformen på kulturminnet kommer tydelig fram og at karakteristiske detaljer er synlige. Redskap kan være både ljå, ryddesag og slåmaskin, avhengig av hva som er hensiktsmessig
- Slått av blomsterrik vegetasjon bør utføres først når vekstperioden er over og vegetasjonen delvis avblomstret. Der det allerede er grasdominert «plenvegetasjon», går det an å velge mellom å fortsette med vanlig plenklipping eller å slå sjeldnere for å få en mer naturlig blomstereng
- Der vegetasjonen er spesielt frodig og der det er store oppslag av tennung, stubbeskudd etc. bør en slå/rydde arealet så fort vegetasjonen er utvokst (gras i skyting, fullt utvikla bladverk) for å tappe rotsystemet for næringsstoffer og få mindre gjenvekst
- Avfallet fra slått eller rydding bør normalt fjernes, både fordi det kan være skjemmende/skadelig og gjøre kulturminnet mindre synlig og for å gi lys og luft til vegetasjonen. Dette vil også gi en lavere og mer tettvekst gras- og urtevegetasjon som er lett å skjøtte og mer slitesterk mot tråkk
- Dersom en bruker maskiner, er det viktig at de ikke lager kjørespor eller skader terrenget på annen måte. Maskiner med stort marktrykk kan skade kulturminnet og dessuten komprimere jorda, som igjen kan skade kulturminner under bakken og gi dårlige vekstvilkår for vegetasjonen
- Bruk beitedyr som egner seg og ikke skader kulturminnet. Spesielt viktig er dette der arealet er begrenset og tråkk og slitasje lettere kan skade terrenget og selve kulturminnet. Tunge storfe kan lettere gi slike skader enn andre dyreslag, spesielt hvis arealene er små og fuktlendte
- Vær også oppmerksom på faren for slitasje/tråkksskader der du plasserer eventuell saltstein, vannforsyning eller fôrhekk og på plasser der dyra foretrekker å ligge



Foto: Karoline F. Vold

### MER INFORMASJON OM KULTURMINNER PÅ EIENDOMMEN DIN?

Kartlagte kulturminner vises i kartlaget «fredete kulturminner» i den elektroniske søknaden. Du finner det samme kartlaget hvis du søker opp eiendommen din på Gårdskart på nett. Her får du også opp informasjon om hva slags kulturminne du har ved å klikke på kulturminnesymbolet. Denne informasjonen finner du også på [www.kulturminnesok.no](http://www.kulturminnesok.no).

## SETERVOLLER OG DYRKINGSFELT I FJELLET (SKJØTSEL AV KULTURHISTORISKE OMRÅDER)

- For å stimulere til områdeskjøtsel i form av beiting, slått eller rydding av vegetasjon for å opprettholde viktige kulturhistoriske jordbruksområder.

Utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som kan gis tilskudd til er:

- 1) Jordbruksarealer i seterområder der arealene sammen med seterhusene utgjør et helhetlig setermiljø. Med helhetlig setermiljø menes et sted som ligger atskilt fra vanlig, sammenhengende jordbruksbosetting og der det har vært tradisjon for å utnytte innmark og utmark til slått og beite. Setermiljøet må også ha bygninger som er satt opp for å kunne utnytte disse ressursene, eller rester eller tufter etter slike bygninger. Det kan også gjelde seteranlegg etablert i nyere tid der formålet er det samme som på tradisjonelle setrer.
- 2) Dyrkingsfelt som ligger høyere enn vernskoggrensen og fast bosetting i området. Med dyrkingsfelt menes her et sammenhengende jordbruksareal knyttet til en landbrukseiendom og uten direkte tilknytning til et helhetlig setermiljø. Det vil si at det kan gjelde både areal som hører til landbrukseiendommen, areal som er festet og areal i bygdeallmenninger, sameier etc. der bruksretten er knyttet til en spesifikk landbrukseiendom. Vernskoggrensen finner du som et eget kartlag i Gårdskart på nett.

Seterområder med jordbruksarealer i fjellet har vært en vesentlig del av produksjonsgrunnlaget og er en viktig del av kulturlandskapet i Innlandet.

### Vilkår

*Obs! Vilkårene er nye i begge fylker*

Det kan gis tilskudd til maksimalt 20 dekar

- a. pr. seter, eller
- b. pr. seter i kombinasjon med dyrkingsfelt, eller
- c. samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms- eller bruksrett til.

Foretaket kan kun søke tilskudd etter ett av alternativene a, b eller c.

| Søk på tiltak | Foreløpige satser  |
|---------------|--------------------|
| Beite         | kr 105,- pr. dekar |
| Slått/rydding | kr 105,- pr. dekar |

### UTDYPING AV VILKÅRENE (SE EKSEMPLER PÅ NESTE SIDE)

Arealet det kan gis tilskudd for, er begrenset etter disse reglene:

- a. Per seter  
Det gis tilskudd for maksimalt 20 dekar per seter, dvs. for hvert seteranlegg som faller inn under definisjonen av helhetlig setermiljø ovenfor. Det vil si at den som disponerer flere enkeltsetrer, f.eks. «hjemseter» og «fjernseter», kan få tilskudd for opptil 20 dekar for hver av disse. Dette gjelder enten det er egen eller leid seter.
- b. Per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt  
Hvis jordbruksarealet på setra er mindre enn 20 dekar, kan du legge til areal på dyrkingsfelt som drives av foretaket ditt for å komme opp i 20 dekar. Dette gjelder også for leid seter og/eller dyrkingsfelt.
- c. Samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms- eller bruksrett til.  
Det kan gis tilskudd for opptil 20 dekar jordbruksareal på dyrkingsfelt per landbrukseiendom du disponerer.



Foto: Stig Horsberg



Foto: Karoline F. Vold

**EKSEMPEL PÅ HVORDAN DU BEREGER TILSKUDD**

Ola Nordman skal søke om tilskudd til setervoller og fôrdyrkingsfelt i fjellet (skjøtsel av kulturhistoriske områder). Ola eier landbrukseiendommen Nordgard og leier tre andre (Sørgard, Østgard og Vestgard).

- Nordgard har ei seter med en setervoll på 15 dekar og et dyrkingsfelt på 40 dekar
- Sørgard har to setrer, med setervoller på henholdsvis 25 og 15 dekar, men ikke dyrkingsfelt
- Østgard har ikke seter, men har et dyrkingsfelt på 50 dekar
- Vestgard har to setrer, med setervoller på henholdsvis 10 og 15 og dyrkingsfelt på henholdsvis 15 og 25 dekar

Dersom Ola Nordman velger å søke etter **alternativ a) per seter** fordeler tilskuddet seg som følger:

| Eiendom                                                 | Tilskudd blir gitt til:                 | Sum areal med tilskudd |
|---------------------------------------------------------|-----------------------------------------|------------------------|
| Nordgard                                                | 15 dekar setervoll                      | 15 dekar               |
| Sørgard                                                 | 20 dekar setervoll + 15 dekar setervoll | 35 dekar               |
| Østgard                                                 | 0 dekar setervoll                       | 0 dekar                |
| Vestgard                                                | 10 dekar setervoll + 15 dekar setervoll | 25 dekar               |
| Tilskudd ved valg av alternativ a) per seter gir totalt |                                         | 75 dekar               |

Dersom Ola Nordman velger å søke etter **alternativ b) per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt** fordeler tilskuddet seg som følger:

| Eiendom                                                                     | Tilskudd blir gitt til:                                                        | Sum areal med tilskudd |
|-----------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|------------------------|
| Nordgard                                                                    | 15 dekar setervoll og 5 dekar dyrkingsfelt                                     | 20 dekar               |
| Sørgard                                                                     | 0 dekar setervoll og 0 dyrkingsfelt                                            | 0 dekar                |
| Østgard                                                                     | 0 dekar setervoll og 0 dyrkingsfelt                                            | 0 dekar                |
| Vestgard                                                                    | 10 dekar seter 1 og 10 dyrkingsfelt + 15 dekar seter 2 og 5 dekar dyrkingsfelt | 40                     |
| Tilskudd ved valg av alternativ b) per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt |                                                                                | 60 dekar               |

Dersom Ola Nordman velger å søke etter **alternativ c) samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms eller bruksrett til** fordeler tilskuddet seg som følger:

| Eiendom                                                                  | Tilskudd blir gitt til:                                     | Sum areal med tilskudd |
|--------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------|------------------------|
| Nordgard                                                                 | 20 dekar dyrkingsfelt                                       | 20 dekar               |
| Sørgard                                                                  | 0 dekar dyrkingsfelt                                        | 0 dekar                |
| Østgard                                                                  | 20 dekar dyrkingsfelt                                       | 20 dekar               |
| Vestgard                                                                 | 20 dekar dyrkingsfelt (dyrkingsfeltene er på samme eiendom) | 20 dekar               |
| Tilskudd ved valg av alternativ c) samlet for dyrkingsfeltene gir totalt |                                                             | 60 dekar               |

I Ola Nordman sitt tilfelle vil det dermed lønne seg å søke tilskudd etter alternativ a) per seter.

# MILJØTEMA AVRENNING TIL VANN

## INGEN JORDARBEIDING OM HØSTEN

- For å stimulere til at åkerarealer ikke blir jordarbeidet om høsten, etter siste høsting

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønngjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Ved å utsette jordarbeiding til våren, vil tida jorda ligger åpen bli redusert, og risikoen for avrenning og erosjon blir mindre. Tiltaket er et viktig miljø- og klimatilpasningstiltak.

### Vilkår

- Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret
- Det kan ikke brennes halm på arealet det søkes tilskudd for, hverken om høsten eller om våren. **OBS! Nytt krav i begge fylker.**



Foto: Karoline F. Vold

| Søk på tiltak                                | Foreløpige satser       |                    |
|----------------------------------------------|-------------------------|--------------------|
|                                              | Prioriterte nedbørsfelt | Andre områder      |
| Tilskudd til utsatt jordarbeiding            |                         |                    |
| Svært stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 4) | kr 225,- pr. dekar      | kr 205,- pr. dekar |
| Stor erosjonsrisiko (erosjonsklasse 3)       | kr 175,- pr. dekar      | kr 155,- pr. dekar |
| Middels erosjonsrisiko (erosjonsklasse 2)    | kr 100,- pr. dekar      | kr 80,- pr. dekar  |
| Liten erosjonsrisiko (erosjonsklasse 1)      | kr 55,- pr. dekar       | kr 35,- pr. dekar  |

## PRIORITERING AV TILTAKENE INNEN AVRENNING TIL VANN

Alle tiltakene rettet mot avrenning til vann gjelder både i «prioriterte områder» og «andre områder». Prioriterte områder er nedbørsfelt der vannforekomstene har både stor eller middels stor påvirkning fra diffus avrenning fra fulldyrka mark og har moderat eller dårlig miljøtilstand.

Det er kun for tiltaket ingen jordarbeiding om høsten at satsen er høyere i prioriterte områder enn i andre områder. For de resterende tiltakene mot avrenning til vann er det ikke forskjell i tilskuddssats mellom prioriterte eller andre områder. Alle tiltakene er beskrevet i avsnittene lenger ned i veilederen.

Kartet over prioriterte og andre områder vil vises i den elektroniske søknaden fra 1. august. Arealene du søker på blir automatisk sortert i prioriterte eller andre områder i elektronisk søknad.





Foto: Karl Bysveen

## FANGVEKST SOM UNDERKULTUR OG FANGVEKSTER SÅDD ETTER HØSTING

- For å stimulere til bruk av fangvekster for å beskytte jordoverflaten mot avrenning av jord og næringsstoffer, samt å binde overskudd av fosfor og nitrogen i vekstene.

Fangvekster dyrkes sammen med ettårige vekster for å hindre overflateavrenning, erosjon og næringsavrenning om høsten. Fangvekster kan også ha en klimaeffekt ved å bidra til økt karbonbinding og økt organisk innhold i jorda.

Det er to tilskuddsordninger for etablering av fangvekster:

- Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd som underkultur sammen med korn, oljevekster og belgvekster. Tilskuddet kan gis som et tillegg til tilskudd til ingen jordarbeiding om høsten.
- Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster

### Vilkår

- Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.
- Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og ikke være hovedvekst påfølgende år.
- Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler om høsten
- Arealet skal ikke gjødsles om høsten, etter at hovedveksten er høstet

| Søk på tiltak                | Foreløpige satser       |                    |
|------------------------------|-------------------------|--------------------|
|                              | Prioriterte nedbørsfelt | Andre områder      |
| Fangvekst som underkultur    | kr 70,- pr. dekar       | kr 70,- pr. dekar  |
| Fangvekst sådd etter høsting | kr 250,- pr. dekar      | kr 250,- pr. dekar |

### RÅD FOR ETABLERING AV FANGVEKSTER

- Fangvekster i korn bør sås en stund etter kornet for å minke konkurranse om lys, vann og næring (f. eks. ved siste ugrasharving)
- Det anbefales ikke fangvekst i hvete, da det kan gå ut over kvaliteten
- For å ha effekt må fangveksten ha tilfredsstillende dekking og vekst. Arealet kan pusses eller beites dersom det ikke skader og reduserer vekst og dekking. Ved beiting kan ikke beitetrykket være for høyt, og man må unngå tråkk-skader
- Fangvekster sammen med korn: Italiensk raigras (*Lolium multiflorum repens*), flerårig raigras (*Lolium perenne*) og hvitkløver (*Trifolium repens*) har vært de vanligste fangvekstene der det dyrkes korn. Det er i senere tid også brukt arter som oljereddik, vintervikke og honningurt, breisådd i stående åker. Dette må gjøres tidlig nok til å få et tilstrekkelig plantedekke om høsten
- Fangvekster som kan sås etter høsting: Høstraps, hvitsennep, westerwoldsk raigras og honningurt brukes som etter-sådde fangvekster etter tidligkulturer med grønnsaker eller poteter



## GRASDEKTE VANNVEIER OG GRASSTRIPER I ÅKER

- For å stimulere til flerårig grasdekke i dråg på åpen åker og på tvers av fall i lange hellinger som er særlig utsatt for erosjon.

Grasdekte vannveier og grasstriper i åker, samt grasdekte kantsoner som grenser mot vassdrag (tiltak er beskrevet under) er viktige tiltak for å redusere avrenning av jordpartikler, fosfor og nitrogen fra jordbruksarealer til vann, spesielt i jordbrukslandskap med søkk og forsenkninger der overflatevannet samler seg i vannveier.

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i vannveier og grasstriper på tvers av fallet i lange hellinger på åpenåkerarealer.

### Vilkår

- Grasdekte vannveier skal ha en bredde på minimum 6 meter. Grasstriper skal ha en bredde på minimum 2 meter.  
*OBS! Nye krav i begge fylker.*
- Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli

| Søk på tiltak                                         | Foreløpige satser       |                   |
|-------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------|
|                                                       | Prioriterte nedbørsfelt | Andre områder     |
| Grasdekt vannvei i åker (potet/grønnsaker eller korn) | kr 15,- pr. meter       | kr 15,- pr. meter |
| Grasstripe i åker (potet/grønnsaker eller korn)       | kr 8,- pr. meter        | kr 8,- pr. meter  |

## GRASDEKT KANTSONE I ÅKER

Formålet med tilskudd til grasdekte kantsoner i åker er å stimulere til etablering av flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på arealer som er utsatt for erosjon og næringsstoffavrenning.

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal.

### Vilkår

- Sonen skal ha en bredde på minimum seks meter på fulldyrket jord. Den naturlige vegetasjonen langs vassdraget på minimum 2 meter kommer i tillegg til dette
- Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret
- Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, men skal slås, beites eller pusses i søknadsåret
- Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

| Søk på tiltak                                           | Foreløpige satser       |                   |
|---------------------------------------------------------|-------------------------|-------------------|
|                                                         | Prioriterte nedbørsfelt | Andre områder     |
| Grasdekt kantsoner i åker (potet/grønnsaker eller korn) | kr 15,- pr. meter       | kr 15,- pr. meter |

## FANGDAM

- *For å stimulere til at fangdammer utgjør et effektivt rensetiltak og at vegetasjon i tilknytning til fangdammene blir skjøttet.*

Fangdammer kan holde tilbake vesentlige mengder jord og næringsstoffer fra å renne ut i miljøet og er et effektivt tiltak for å redusere avrenning til vann.

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. For at fangdammer skal fungere etter hensikten, er det viktig med regelmessig skjøtsel og vedlikehold i form av rensking (tømming av sedimenter som samler seg i dammen) og vedlikehold av vegetasjonsfilter. Rensking bør skje utenom hekketiden for fugl, det vil normalt si utenom perioden mai til juni. Tilskuddet skal kompensere for bortfall av produksjonsareal.

### Vilkår

- Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseeffekt

| Søk på tiltak | Foreløpige satser  |
|---------------|--------------------|
| Fangdam       | kr 400,- pr. dekar |



# MILJØTEMA UTSLIPP TIL LUFT – MILJØVENNLIG SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL

Formålet med tilskuddsordningene under miljøtema utslipp til luft er å stimulere til gjødslingsmetoder som gir redusert utslipp av ammoniakk og lystgass.

Tiltakene bidrar til mer effektiv utnytting av husdyrgjødsel/biorest ved å redusere tap av næringsstoffer til luft og jord. Tiltakene er viktige for å redusere klimagassutslipp fra jordbruket. Tiltakene kan også direkte eller indirekte være med på å redusere avrenning til vann.

Det er mulig å søke på fire tiltak for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel og biorest:

- Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen på etablert eng
- Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel (bløtgjødsel både i åpen åker og voksende kultur)
- Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding (innen 2 timer)
- Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange (som et tillegg til tiltakene over)

For arealer der det innvilges tilskudd til ett av de tre første tiltakene over, kan det i tillegg innvilges tilskudd for spredning av husdyrgjødsel/biorest med tilførselsslange. Det betyr at gjødsla pumpes ut til sprederen for å unngå jordpakking fra tunge tankvogner.

## Felles vilkår for alle tiltakene

Det kan innvilges tilskudd bare for ett av de tre første tiltakene over per areal per år, i tillegg til eventuelt tilskudd for tilførselsslange (dvs. uavhengig av antall ganger en sprer gjødsel). Foretaket kan imidlertid søke om tilskudd til ulike tiltak på forskjellige arealer.

I tillegg gjelder følgende vilkår for alle tiltakene:

- Arealet det er innvilget tilskudd for, skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret. *OBS! Nytt vilkår for begge fylker*
- Det må spres minst 5 kg total-N i husdyrgjødsel/biorest pr. dekar for areal du søker tilskudd for
- Den som søker tilskudd må ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd pr. dekar

På de neste sidene kommer mer detaljer om de enkelte tiltakene under miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel/biorest, der det presiseres spesielle vilkår som kun gjelder det enkelte tiltak. Disse vilkårene/kravene gjelder i tillegg til vilkårene som er nevnt over.



## SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL OM VÅREN ELLER I VEKSTSESONGEN

– For å stimulere til at husdyrgjødsel blir spredd på mest mulig gunstig tidspunkt.

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest om våren eller i vekstsesongen på etablert eng.

### Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene som er beskrevet ovenfor:

- All husdyrgjødsel som foretaket disponerer skal spres om våren eller i vekstsesongen. Dersom du må spre noe husdyrgjødsel etter siste høsting, kan du ikke få tilskudd for spredning etter dette tiltaket.  
*OBS! Nytt vilkår for Hedmark (tiltaket er nytt for Oppland i 2019)*

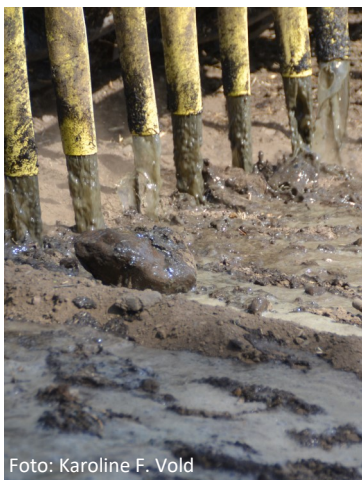


Foto: Karoline F. Vold

## NEDFELLING ELLER NEDLEGGING AV HUSDYRGJØDSEL

- For å stimulere til at husdyrgjødsel og biorest blir lagt rett ned på jorda (nedlegging) eller blandet direkte i jordsmonnet (nedfelling) i stedet for tradisjonell breispredning med gjødselkanon eller lignende.

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging i åpen åker og voksende kultur (åpen åker = åker som ikke er tilsådd/tilplantet). Denne ordningen gjelder bare bløtgjødsel og biorest. Det er ikke krav om at all husdyrgjødsel foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

### Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene beskrevet på side 21:

- Ved nedlegging i åpen åker må gjødsla moldes ned innen 2 timer.

## SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL MED RASK NEDMOLDNING

- For å stimulere til at husdyrgjødsel og biorest blir blandet inn i jordsmonnet raskt etter spredning.

Det kan gis tilskudd for nedmolding av husdyrgjødsel og biorest ved harving eller pløying innen to timer etter overflatespredning.

### Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene beskrevet på side 21:

- Husdyrgjødsel/bioresten må moldes ned innen 2 timer. Dersom en ikke rekker å molde ned gjødsla på hele skiftet innen 2 timer, kan en kartfeste og søke tilskudd for den delen av skiftet der en har moldet ned innen 2 timer. Det er ikke krav om at all husdyrgjødsel foretaket disponerer blir spredd om våren eller i vekstsesongen.

## SPREDNING AV HUSDYRGJØDSEL MED TILFØRSELSSLANGE

- For å stimulere til bruk av tilførselsslanger for spredning av husdyrgjødsel og biorest for å redusere jordpakking

På arealer der det innvilges tilskudd til de andre tiltakene for miljøvennlig spredning av husdyrgjødsel kan du i tillegg få tilskudd til bruk av tilførselsslange. Du kan dermed ikke få tilskudd til spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange alene.

### Spesielle vilkår i tillegg til de felles vilkårene beskrevet på side 21

- Søkerne må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange ved å eie eller leie utstyr

| Søk på tiltak                                             | Foreløpige satser |
|-----------------------------------------------------------|-------------------|
| Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen | kr 50,- pr. dekar |
| Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel              | kr 60,- pr. dekar |
| Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding            | kr 50,- pr. dekar |
| Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange           | kr 45,- pr. dekar |



## MILJØTEMA PLANTEVERN

Formålet med tiltakene under miljøtema plantevern er å stimulere til bruk av andre metoder enn bruk av kjemiske plantevernmidler.

Tiltakene er viktige for å redusere bruken av plantevernmidler. Redusert bruk av plantevernmidler, spesielt i tilknytning til jordbruksarealer nær vannforekomster, vil være positivt for vannmiljøet. Tiltakene har størst betydning på lett jord.



Foto: Karoline F. Vold

### UGRASHARVING I ÅKER

- For å stimulere til harving for å fjerne ugras i stedet for bruk av plantevernmidler.

Det kan gis tilskudd for ugrasharving i korn og annet frø til modning. Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

#### Vilkår

- Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved sprøyting mot floghavre og hønsehirse, eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønne.

| Søk på tiltak       | Foreløpige satser |
|---------------------|-------------------|
| Ugrasharving i åker | kr 60,- pr. dekar |

### UGRASBEKJEMPELSE I RADKULTURER

- For å stimulere til metoder for å fjerne ugras uten bruk av plantevernmidler

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse i radkulturer. Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

#### Vilkår

- Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

| Søk på tiltak                  | Foreløpige satser  |
|--------------------------------|--------------------|
| Ugrasbekjempelse i radkulturer | kr 150,- pr. dekar |



Foto: Karoline F. Vold

## MILJØTEMA MILJØAVTALE

- For å stimulere til at foretak gjennomfører flere miljøtiltak som i kombinasjon gir større miljøgevinst enn enkelttiltak.

Miljøavtale gjelder kun for søkere som har arealer innenfor følgende områder med naturtypen kalksjøer

- Nedbørfelt til Askjuntjern i Gran kommune
- Nedbørfeltet til Glorudtjern i Gran kommune
- Nedbørfeltet til Stavsjøen i Ringsaker kommune

Kalksjøer med kransalger er klassifisert som utvalgt naturtype og er en naturtype som er svært sårbar for avrenning fra blant annet jordbruk. Gjennomføring av tiltak som minsker avrenning fra jordbruksdrift er derfor viktig for å bevare vannmiljøet i slike sjøer.

Miljøavtale åpner for at søkere med arealer innenfor de utvalgte områdene med kalksjøer kan få tilskudd for å gjøre en ekstra innsats for vannmiljøet i disse utsatte områdene.

For å få tilskudd må foretaket gjennomføre minst ett av følgende tiltak:

- Ingen jordarbeiding om høsten (se s. 17)
- Vegetasjonssoner på arealer med åpenåker (se s. 19, om grasdekte vannveier og grasstriper i åker samt grasdekt kantsone i åker)
- Fangvekster (se s. 18)
- Miljøvennlig spredning av all husdyrgjødsel som spres på areal i nedbørsfeltet (se s. 21-22)

### Vilkår

- Det skal inngås avtale med kommunen på skjema fastsatt av Fylkesmannen. Avtalen skal omfatte alt fulldyrka og overflate-dyrka areal foretaket disponerer i nedbørsfeltet. Lagerplass for husdyrgjødsel på bakken skal kartfestes i avtalen
- Det kan ikke jordarbeides om høsten på noe areal i nedbørsfeltet med unntak av dersom det blir etablert nytt plantedekke i samme vekstsesong, seinest 1. august
- Foretaket skal ikke gjødsle over norm
- Beitedyr skal holdes borte fra direkte kontakt med vassdrag i nedbørsfeltet i en avstand på minimum 2 meter
- Husdyrgjødsel som lagres på bakken skal spres senest først-kommende vekstsesong

| Søk på tiltak | Foreløpige satser |
|---------------|-------------------|
| Miljøavtale   | kr 50,- pr. dekar |

### HVORDAN GÅ FRAM FOR Å INNGÅ EN MILJØAVTALE?

Dersom foretaket ditt ligger innenfor områdene som kan få tilskudd til miljøavtale, kan du få laget en egen miljøavtale for ditt foretak. For å finne ut om du er innenfor tilskuddsberettiget område, se kart på Fylkesmannens hjemmeside (link).

Ta kontakt med landbruksforvaltningen i din kommune. Kommunen vil da i samarbeid med ditt foretak utarbeide en avtale etter mal fastsatt av Fylkesmannen. Du inngår altså en avtale med kommunen om hvilke tiltak som er aktuelle å gjøre for ditt foretak.

# FORSKRIFT OM REGIONALE MILJØTILSKUDD I JORDBRUKET, HEDMARK OG OPPLAND

**Hjemmel:** Fastsatt av Fylkesmannen i Innlandet 11. april 2019 med hjemmel i lov 12. mai 1995 nr. 23 om jord (jordlova) § 3 og § 18 og delegeringsvedtak 23. november 2018 nr. 1751

## Kapittel 1. Innledende bestemmelser

### § 1. Formål

Formålet med tilskudd etter forskriften er å bidra til å ivareta jordbruket sitt kulturlandskap, biologisk mangfold, kulturmiljøer og –minner, tilgjengelighet i jordbrukslandskapet, samt redusere bruk av plantevernmidler og utslipp til luft og avrenning til vann fra jordbruket.

### § 2. Virkeområde

Forskriften gjelder i Hedmark og Oppland fylker

### § 3. Grunnvilkår

Tilskudd etter denne forskriften kan gis til

a) foretak som har gjennomført tiltak på arealer de disponerer i søknadsåret. Foretaket må drive vanlig jordbruksproduksjon på én eller flere landbrukseiendommer, og må være registrert i Enhetsregisteret.

b) beitelag kan søke tilskudd for drift etter § 5. Med beitelag menes i denne forskriften sammenslutninger som er registrert som samvirkeforetak eller forening i Enhetsregisteret, og som har til hovedformål å samarbeide om hensiktsmessige fellesløsninger innen beitebruk og god utnyttelse av utmarksbeite.

## Kapittel 2. Kulturlandskap

### § 4. Drift av bratt areal

Det kan gis tilskudd for drift av jordbruksareal med hellingsgrad på 1:5 eller brattere, for å ivareta kulturlandskapet.

Tiltaksklasser: overflatedyrka og fulldyrka 1:3, overflatedyrka og fulldyrka 1:5.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 5. Drift av beitelag

Det kan gis tilskudd for drift av beitelag som oppfyller vilkårene i § 3b.

Tiltaksklasser: storfe/hest, småfe.

Tilskuddet utmåles per dyr sluppet på utmarksbeite.

### § 6. Beiting av verdifulle jordbrukslandskap i innmark

Det kan gis tilskudd for beiting av verdifulle jordbruksarealer.

Med verdifulle jordbruksarealer menes innmarksbeitene innenfor verdifulle kulturlandskap. Innmarksbeitene skal være godkjent av kommunen og registrert i kartdatabasen AR5, og skal ligge i områder som er registrert som verdifulle kulturlandskap i miljøbasen Naturbase.

Arealet må ha tilstrekkelig beitetrykk for å hindre gjengroing uten at dette medfører beite- eller tråkkskader.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 3. Biologisk mangfold

### § 7. Slått av slåttemyr og slåttemark

Det kan gis tilskudd for slått av slåttemark og slåttemyr som er gjennomført slik at naturtypen blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler. Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase.

Tiltaksklasse: svært viktig, viktig, lokalt viktig.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 8. Skjøtsel av biologisk verdifulle arealer

Det kan gis tilskudd for slått eller beite av biologisk verdifulle arealer som er gjennomført slik at det biologiske mangfoldet blir ivaretatt eller forbedret. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet, jordarbeidet eller sprøytet med plantevernmidler.

Det kan gis tilskudd til følgende naturtyper:

a) Beiting av hagemark, naturbeitemark, beiteskog, fuktenger og småbiotoper. Tiltaksklasse: beiting.

b) Slått av småbiotoper og artsrike veikanter. Tiltaksklasse: slått.

Arealene skal være registrert i miljødatabasen Naturbase, og skal være klassifisert som viktig eller svært viktig for biologisk mangfold.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 9. Soner for pollinerende insekter

Det kan gis tilskudd for å så og skjømte soner med pollinatorvennlige frøblandinger på jordbruksareal. Sonene må ha pollinatorvennlige blomster gjennom vekstsesongen. Arealet det gis tilskudd for skal ikke være gjødslet eller sprøytet med plantevernmidler.

Tiltaket skal gjennomføres enten

a) i kombinasjon med grasdekte vannveier og grasstriper i åker § 17 og grasdekt kantsone i åker § 18. Bredden på stripen skal tilsvare bredden på grasdekt vannvei, grasstripe eller kantsone i åker. Tiltaksklasse: lav sats, eller

b) ved å etablere en egen stripe for pollinerende insekter. Bredden på stripen som etableres skal være minimum 2 meter. Tiltaksklasse: høy sats.

Tilskuddet utmåles per meter.

## Kapittel 4. Kulturminner og kulturmiljøer

### § 10. Drift av seter

Det kan gis tilskudd for drift av seteranlegg med melkeproduksjon. Produksjonsperioden skal være minst seks uker per sesong. Melken som blir produsert skal leveres til meieri eller foredles på setra. Produksjonen skal tilsvare minimum 45 liter kumelk eller 25 liter geitemelk i døgnet per seter.

Tiltaksklasser: egen foredling, levering til meieri.

Tilskuddet utmåles per seter, fordelt på antall foretak som har dyr på setra.

### § 11. Skjøtsel av automatisk fredete kulturminner

Det kan gis tilskudd for skjøltsel av automatisk fredete kulturminner etter lov 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Ved beiting må antall beitedyr og beiteperioden tilpasses slik at vegetasjonen holdes lavvokst samtidig som kulturminnet ikke blir skadet av tråkk og liggeplasser. Det gis tilskudd for

det arealet som er nødvendig å skjytte for at kulturminnet skal være synlig jf. første ledd.

Tiltaksklasser: beiting, slått.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## **§ 12. Skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner**

Det kan gis tilskudd for skjøtsel av enkeltstående automatisk fredete kulturminner etter lov 9. juni 1978 nr. 50 lov om kulturminner § 4, som grenser til jordbruksarealer. Skjøtselen skal være gjennomført slik at kulturminnet er synlig i jordbrukslandskapet. Kulturminnet skal være registrert i kulturminnebasen Askeladden.

Antall beitedyr og beiteperioden må tilpasses slik at vegetasjonen holdes lavvokst samtidig som kulturminnet ikke blir skadet av tråkk og liggeplasser.

Tiltaksklasser: beiting, slått.

Tilskuddet utmåles per stykk.

## **§ 13. Skjøtsel av kulturhistoriske områder**

Det kan gis tilskudd for beiting og slått av jordbruksarealer innenfor utvalgte områder av kulturhistorisk verdi, som er gjennomført slik at områdets kulturhistoriske preg blir ivarettatt.

Utvalgte områder av kulturhistorisk verdi er:

- 1) Jordbruksarealer i seterområder der arealene sammen med seterhusene utgjør et helhetlig setermiljø.
- 2) Dyrkingsfelt som ligger høyere enn vernskoggrensen og fast bosetting i området. Med dyrkingsfelt menes her et sammenhengende jordbruksareal knyttet til en landbrukseiendom og uten direkte tilknytning til et helhetlig setermiljø.

Det kan gis tilskudd til maksimalt 20 dekar

- a) per seter, eller
- b) per seter i kombinasjon med dyrkingsfelt, eller
- c) samlet for dyrkingsfeltene som en landbrukseiendom har eiendoms- eller bruksrett til.

Tiltaksklasser: beiting, slått/rydding.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## **Kapittel 5. Avrenning til vann**

### **§ 14. Ingen jordarbeiding om høsten**

Det kan gis tilskudd for arealer med korn, oljevekster, belgvekster, frøeng siste høstingsår, grønnkjødsling og grønnfôrvekster dersom arealet ikke jordarbeides om høsten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret. Halmen på disse arealene skal ikke brennes.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tiltaksklasse: erosjonsklasse 1-4.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 15. Fangvekst som underkultur**

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd sammen med korn, oljevekster og belgvekster. Tilskuddet kan gis for arealer som oppfyller vilkårene etter § 14 ingen jordarbeiding om høsten. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler eller gjødsles om høsten.

Det gis tilskudd i arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 16. Fangvekster sådd etter høsting**

Det kan gis tilskudd for fangvekster sådd etter høsting av grønnsaker, poteter og rotvekster. Fangveksten skal være godt etablert om høsten, og skal ikke være hovedvekst året etter at den er sådd. Arealet skal ikke sprøytes med plantevernmidler og ikke gjødsles etter høsting av hovedveksten. Arealet skal ikke jordarbeides før 1. mars året etter søknadsåret.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### **§ 17. Grasdekte vannveier og grasstriper i åker**

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke i drag på åkerarealer. Grasdekket skal ha en bredde på minimum seks meter. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret.

Tilskudd kan også gis for grasdekke på tvers av fallet i lange hellinger. Grasdekket skal ha en bredde på minimum to meter.

Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

### **§ 18. Grasdekt kantsone i åker**

Det kan gis tilskudd for flerårig grasdekke langs kanten mot vassdrag på åkerareal.

Sonen det gis tilskudd for skal ha en bredde på minimum åtte meter, målt fra vassdragets normalvannstand, der minst seks meter ligger på fulldyrka areal. Vekstene skal være godt etablert om høsten i søknadsåret. Arealene skal ikke gjødsles eller sprøytes, og skal slås, beites eller pusses i søknadsåret. Ved fornying skal jordarbeiding og såing skje mellom 1. mars og 1. juli.

Det gis tilskudd til arealer i prioriterte områder og andre områder, som definert i Vedlegg 1. pkt. 1.

Tiltaksklasser: korn, potet/grønnsaker.

Tilskuddet utmåles per meter.

### **§ 19. Fangdam**

Det kan gis tilskudd for fangdam som er etablert på eller i tilknytning til jordbruksareal. Fangdammen skal ha tilfredsstillende renseeffekt.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## **Kapittel 6. Utslipp til luft**

### **§ 20. Spredning av husdyrgjødsel om våren eller i vekstsesongen**

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest om våren eller i vekstsesongen på etablert eng. Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter spredning i søknadsåret. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Tilskudd kan bare gis dersom all husdyrgjødsel som foretaket disponerer spres om våren eller i vekstsesongen.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Det kan ikke gis tilskudd til arealer der det gis tilskudd etter § 21 eller § 22. Det kan bare gis ett tilskudd per areal per år.

Tilskuddet utmåles per dekar.



## § 21. Nedfelling eller nedlegging av husdyrgjødsel

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest ved nedfelling eller nedlegging. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Arealet skal høstes ved slått eller beiting etter siste spredning i søknadsåret. Husdyrgjødsel og biorest som er spredd ved nedlegging i åpen åker må moldes ned innen to timer.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato og gjødselmengde spredd per dekar.

Det kan ikke gis tilskudd til arealer der det gis tilskudd etter § 20 eller § 22. Det kan bare gis ett tilskudd per areal per år.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## § 22. Spredning av husdyrgjødsel med rask nedmolding

Det kan gis tilskudd for nedmolding av husdyrgjødsel og biorest ved harving eller plying innen to timer etter overflate-spredning. Det skal minimum spres 5 kg total-Nitrogen i husdyrgjødsel per dekar. Arealet skal høstes eller beites etter siste spredning i søknadsåret.

Foretaket skal ha gjødslingsplan og skiftenoteringer som viser sprededato, tidspunkt for nedmolding og gjødselmengde spredd per dekar.

Det kan ikke gis tilskudd til arealer der det gis tilskudd etter § 20 eller § 21. Det kan bare gis ett tilskudd per areal per år.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## § 23. Spredning av husdyrgjødsel med tilførselsslange

Det kan gis tilskudd for spredning av husdyrgjødsel og biorest med tilførselsslange, som et tillegg til tilskudd etter § 20, § 21 og § 22.

Foretaket må kunne dokumentere bruk av tilførselsslange.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 7. Plantevern

### § 24. Ugrasharving i åker

Det kan gis tilskudd for ugrasharving i korn og annet frø til modning. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved sprøyting mot floghavre og hønsehirse, eller ved nedsviing av oljevekster og åkerbønne.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

Tilskuddet utmåles per dekar.

### § 25. Ugrasbekjempelse i radkulturer

Det kan gis tilskudd for mekanisk ugrasbekjempelse eller flammegjødsel i radkulturer. Det gis ikke tilskudd dersom det benyttes ugrasmidler før høsting, unntatt ved nedsviing av potetris.

Arealer som Debio har klassifisert som karensareal eller økologisk drevet areal er ikke tilskuddsberettiget.

Tiltaksklasse: Mekanisk ugrasbekjempelse.

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 8. Miljøavtale

### § 26. Miljøavtale

Det kan gis tilskudd til foretak som gjennomfører en kombinasjon av tiltak for styrket miljøinnsats etter denne bestemmelsens andre til fjerde ledd. Det skal inngås avtale med kommunen på skjema fastsatt av Fylkesmannen. Avtalen skal omfatte alt fulldyrka og overflatedyrka areal foretaket disponerer i nedbørsfeltet.

Det kan gis tilskudd i følgende områder med naturtypen kalksjøer: Nedbørsfeltet til Askjuntjern og nedbørsfeltet til Glorudtjern i Gran kommune og nedbørsfeltet til Stavsjøen i Ringsaker kommune.

Det kan gis tilskudd til miljøavtale trinn 1 til foretak som gjennomfører minst ett av følgende tiltak:

- 1) Ingen jordarbeiding om høsten, jf. § 14
- 2) Vegetasjonssoner, jf. § 17 og § 18, på areal med åpen-åker i nedbørsfeltet
- 3) Fangvekster, jf. § 15 og § 16, på minimum 50 % av arealet foretaket disponerer i nedbørsfeltet
- 4) Miljøvennlig spredning av all husdyrgjødsel som spres på areal i nedbørsfeltet jf. metoder beskrevet for § 20, § 21, § 22

I tillegg må følgende vilkår være oppfylt:

- a) Det kan ikke jordarbeides om høsten på noe areal i nedbørsfeltet med unntak dersom det blir etablert nytt plantedecke i samme vekstsesong, seinest 1. august
- b) Foretaket skal ikke gjødsle over norm
- c) Beitedyr skal holdes borte fra direkte kontakt med vassdrag i nedbørsfeltet i en avstand på minimum 2 meter
- d) Husdyrgjødsel som lagres på bakken skal spres senest førstkommende vekstsesong
- e) Lagerplass for husdyrgjødsel på bakken skal kartfestes i avtalen

Tiltaksklasser: Trinn 1

Tilskuddet utmåles per dekar.

## Kapittel 9. Generelle bestemmelser

### § 27. Utmåling og utbetaling av tilskudd

Tilskuddet utmåles etter satser fastsatt årlig av fylkesmannen i regionalt miljøprogram. Tilskuddet skal kun gis det året som tiltaket blir gjennomført.

### § 28. Søknad

Foretak som søker tilskudd skal benytte søknadsskjema fastsatt av Landbruksdirektoratet.

Søknadsfristen er 15. oktober. For beitelag som søker tilskudd etter § 5 er fristen 15. november.

Dersom søknad leveres etter fristene i første ledd, reduseres tilskuddet med 1 000 kroner per virkedag inntil 20 virkedager etter fristens utløp. Tilskuddet kan ikke overdras til eie eller pant.

### § 29. Administrasjon, dispensasjon og klage

Fylkesmannen administrerer tilskuddene etter denne forskriften.

Vedtak om tilskudd fattes av kommunen. Fylkesmannen kan i særlige tilfeller dispensere fra bestemmelsene om tilskudd fastsatt i denne forskriften.

Vedtak fattet av kommunen kan påklages til fylkesmannen. Vedtak fattet av fylkesmannen i første instans kan påklages til Landbruksdirektoratet.

### § 30. Opplysningsplikt og kontroll

Søker av tilskudd plikter å gi alle opplysninger som kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet finner nødvendig for å kunne forvalte ordningen.

Kommunen, fylkesmannen og Landbruksdirektoratet kontrollerer at utbetaling av tilskudd er riktige. Søker plikter å utlevere all bokføring, korrespondanse og opptegnelser som vedkommer tilskuddet. Opplysninger gitt i forbindelse med søknad om tilskudd kan også kontrolleres ved telling og måling på de eiendommer som foretaket benytter i driften.

### § 31. Avkorting av tilskudd

Dersom foretaket uaktsomt eller forsettlig har

- a) drevet eller driver sin virksomhet i strid med annet



(forskrift forts.)

regelverk for jordbruksvirksomhet, eller

b) gitt feil opplysninger i søknaden som har eller ville dannet grunnlag for en urettmessig utbetaling av tilskuddet for seg selv eller andre,

kan hele eller deler av det samlede tilskuddet som tilfaller foretaket avkortes.

Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket

a) har oversett de frister som kommunen, fylkesmannen eller Landbruksdirektoratet har satt for å kunne utføre sine kontrolloppgaver i medhold av § 30,

b) har brutt bestemmelser i forskrift 1. juli 1999 nr. 791 om gjødslingsplanlegging, eller

c) ikke har ført journal over plantevernmidler som foretaket har benyttet på arealene det søkes tilskudd for. Journalen skal inneholde opplysninger om navn på plantevernmiddelet som brukes, tidspunkt for behandling og dosen som er brukt, samt området og veksten som plantevernmiddelet ble brukt på. Tilskuddet kan også avkortes dersom foretaket ikke kan fremlegge slike journaler for de siste tre årene.

## Vedlegg

### 1. Definisjoner

1.1. Prioriterte områder: I denne forskriftens kapittel 5 menes prioriterte områder som fulldyrka jord i nedbørsfelt i henhold til nasjonal hydrografisk inndelingen av vassdrag (jf. REGINE-felt i henhold til NVEs inndeling av vassdrag) med vannforekomster som i Vann-Nett er både:

a) karakterisert med middels eller stor påvirkning fra diffus avrenning fra fulldyrka mark og

b) klassifisert til moderat eller dårligere tilstand for ett eller flere av følgende kvalitetselementer med hensyn til næringstilførsel (eutrofi):

- planteplankton
- påvekstalger
- bunnfauna
- næringstilstand
- fosfortilstand

1.2. Andre områder: I denne forskriftens kapittel 5 menes andre områder som arealer som ikke er prioriterte, jf. pkt. 1.1. over.

## § 32. Tilbakebetaling og renter mv.

Dersom foretaket som følge av manglende oppfyllelse av vilkår i denne forskriften eller av andre grunner har mottatt en utbetaling som ikke er berettiget, kan det feilutbetalte beløpet kreves tilbakebetalt fra mottakeren eller motregnes i senere utbetaling av tilskudd. Tilsvarende gjelder differansen mellom utbetalt beløp og redusert tilskudd som følge av vedtak om avkorting etter § 31.

For tilbakebetalingskrav kan det kreves renter når kravet ikke innfris ved forfall. Ved grov uaktsomhet eller forsett kan renter kreves fra tidspunktet for utbetalingen av det urettmessige tilskuddet. Størrelsen på renten følger rentesatsen fastsatt med hjemmel i lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m.

Krav fra offentlig myndighet som utspringer av foretakets jordbruksvirksomhet kan motregnes i senere utbetalinger av tilskudd til foretaket.

## § 33. Ikraftttredelse

Forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 15. juni 2016 nr. 650 om tilskudd til generelle miljøtiltak for jordbruket, Hedmark og forskrift 2. juli 2015 nr. 838 om tilskudd til regionale miljøtiltak i jordbruket, Oppland.

**Fylkesmannen i Innlandet**

**Postadresse: Postboks 987, 2604 Lillehammer**

**Internett: [www.fylkesmannen.no/innlandet](http://www.fylkesmannen.no/innlandet)**